

4.3. Політична культура та ідеологія

Ольга Кравчук

кандидат політичних наук,

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Національного університету імені адмірала Макарова

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Охарактеризовано політичну культуру як одного з дієвих засобів як надійнішого забезпечення політичної безпеки країни. Наголошується автором, що високий рівень даного феномену забезпечує органічне поєднання механізмів саморегуляції і самоорганізації суспільства і механізмів державної влади, що і створює необхідні для забезпечення політичної безпеки соціально-політичну стабільність і гармонійний розвиток суспільства і держави.

Ключові слова: політична безпека, політична культура, громадянське суспільство, механізм забезпечення, політична система, державний інститут.

Особливе значення для забезпечення політичної безпеки має становлення і розвиток громадянського суспільства як сфери автономної від держави горизонтальної соціальної активності і самоорганізації, інтегруючою системою базових принципів і цінностей якого є права і свободи людини і громадянина.

Як показує світовий досвід, громадянське суспільство виступає необхідною передумовою, ключовим чинником, фундаментом формування і розвитку демократичної політичної системи і держави. Воно виконує основоположну для політичної системи демократичного типу функцію саморегуляції соціальних стосунків і заборони інтервенції державної влади в ті стосунки, які люди здатні регулювати без допомоги і участі державних інститутів.

Особлива роль громадянського суспільства полягає в тому, що тільки в його рамках існує можливість досягнення консенсусу, компромісу з приводу найбільш значущих для суспільства цілей його соціальних, економічних і політичних

трансформацій, вироблення і коректування курсу стійкого розвитку суспільства і держави.

Проте, об'єктивно, державна влада завжди прагне до посилення свого впливу на суспільство, розширенню своїх повноважень, у тому числі і в соціальній сфері, і використанню соціальної активності громадян на користь зміцнення їх суспільної підтримки, чим ускладнює становлення і розвиток громадянського суспільства. Також загрозу для громадянського суспільства представляє бюрократія, що прагне обмежити самодіяльну активність громадян і підсилити державну опіку над ним.

Українське суспільство сьогодні знаходиться в початковій стадії усвідомлення своєї громадянської суті, особистих і групових інтересів. У сфері «громадянського будівництва» державою, як гарантом поступального процесу формування громадянського суспільства, створені деякі необхідні умови:

- стабільне функціонування інститутів представницької демократії;
- вільні вибори;
- багатопартійність.

Особливо варто виділити інститут президентства — ключовий інститут державного механізму об'єднання суспільства. Влада демонструє наміри й надалі сприяти створенню умов для становлення дієздатного громадянського суспільства: розробляє і ухвалює закони, направлені на демократизацію держави і економічного життя, розвиток заповзятливості громадян, гуманізацію соціальної політики і посилення правової захищеності громадян, розкріпачення духовного життя суспільства, заохочує створенню різних добровільних асоціацій громадян, добродійних фондів, творчих та інших об'єднань.

Внаслідок цього забезпечується органічне поєднання механізмів саморегуляції і самоорганізації суспільства і механізмів державної влади, що і створює необхідні для забезпечення політичної безпеки соціально-політичну стабільність і гармонійний розвиток суспільства і держави.

Історичні події минулих років як в нашій країні, так і за кордоном вчать: щоб уникнути створення засобами політики суспільних катаклізмів, потрібні принципово нові підходи і механізми забезпечення політичної безпеки. Одним із дієвих засобів для як надійнішого забезпечення політичної безпеки виступає політична культура громадян країни. За його допомогою відбувається процес роз'яснення значення політики в житті кожного громадянина, його можливості впливу на процес реалізації політики та контролю.

Суспільство, народ як об'єкт політики завжди неоднорідні в соціально-економічних, етнічних, конфесійних, сімейних, професійних, освітніх і інших стосунках. Привести інтереси різних верств населення в одну групу в політиці об'єктивно важко, а в деяких випадках — неможливо. Інтереси одних перебільшуються, а інших, навпаки, припинюються, тим самим створюються об'єктивні і суб'єктивні труднощі для політики. Тому, дуже важливо, щоб широкі маси населення, що залучаються до політичних процесів, мали високу політичну культуру. Особливо вона важлива в перехідні періоди, коли змінюється або затверджується політичний курс, створюються нові механізми для його впровадження.

Політична культура народу виявляється, в тому числі, і в розумінні ним місця і ролі опозиції в політичному процесі. Влада, як правило, прагне до розгрому політичної опозиції. І, коли це вдається, то неминуче відбувається розпад політичної влади. Історичний досвід вчить, що опозиція має бути не епізодом, а постійним чинником політичної безпеки.

Політична культура народу виявляється і в його впливі на законодавче визначення місця і ролі політики в житті суспільства. Політична безпека України вимагає конституційно зваженої і чітко визначеної конституційними рамками політики. Неприйняття народом політики, що порушує конституційні норми і принципи, — це показник його високої політичної культури.

Політичні настрої мінливі, особливо в умовах кризи, нерозвиненості політичної культури мас. Розробка політики професіоналами повинна вестися з максимальною прозорістю, відображати інтереси народу і оцінюватися ним.

Залучення до політики широких мас населення, що не володіють політичною культурою, може, і, як правило, закінчується суспільною трагедією. У таких ситуаціях політична влада часто опиняється в руках демагогів-авантюристів, здатних тільки зруйнувати існуючу політичну систему, але не створити ефективнішу.

Політична культура народу виявляється в підтримці масовими політичними акціями тих політиків, які відстоюють національні інтереси. Тим більше вона важлива, коли створюються або принципово змінюються конституційні рамки і механізм розробки і реалізації політики.

1. Косевцов В.О., Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів: [монографія]/ В.О.Косевцов, І.Ф. Зінько.– К.: НІСД, 1996. – 61с. – С. 7.
2. Кремень В.Г. Політична безпека України: концептуальні засади та система забезпечення: [монографія] / Кремень В.Г., Бінько І.Ф., Головащенко С.І. – К.: МАУП, 1998. – 92 с. – С.64-65.